

Observatoriu ese de doue ori in

septembra, miercurea si sambata.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl.,
pe 6 luni 3 fl. 50 cr., duse la casa
cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis
cu posta in laintrul monarhiei
pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.
— In strainatate pe 1 anu 10 fl.
sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau
11 franci; — numeri singuratici se
dau cate cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Nr. 91.

Sibiu, 11/23 Novembre 1878.

Anulu I.

Memoriu asupra starii Romanilor transdanubiani.

(Urmare.)

Asia dér', nepotendu avea in bisericile loru de cătu numai limb'a gréca, pentru-ca limb'a latina fu espulsata si oprita in bisericile dise ortodoxe, Romanii erau siliti se aiba si in scóla numai limb'a gréca; că-ci in tempulu acela, si mai cu séma cu venirea Turciloru, nu numai Romanii, ci chiaru si Grecii nu poteau avea alti institutori cá se invetie pe copii loru carte, de cătu pre popi; si acestia fiindu-ca nu slujiau in biserica de cătu grecesce, se intielege ca nu poteau se scia de cătu limb'a gréca; si prin urmare nu poteau invetiá pre copii Romaniloru, cari erau si elevi ai loru, de cătu numai carte grecésca; si este mai multu de cătu invederatu, ca déca Romanii nu s'au potutu servi in bisericile loru, si n'au potutu invetiá la scóla de cătu limb'a gréca, acésta n'au facut'o pentru-ca tineea la grecismu, sau pentru-ca doriau se devina greci in limba, ci de nevoia; pentru-ca nici nu poteau se faca altu-mintrea, déca vreau se remana crestini precum erau; că-ci abandonarea de către ei a limbei grecesci i aru fi pusu in alternativa de a inbracisia seu mahometismulu sau catolicismulu, care in ochii disiloru ortodocsi de atunci, ba chiaru si celor de acum era mai odiosu si mai periculosu de cătu jugulu turcescu, pe care precum se scie, l'au preferit u crestinii mai bine de cătu unu adiutoriu ce potea se le dea catholicii, cari, salvandu-i de iminentulu sclavagiu alu Turciloru, era se aiba o influentia óre-care asupra ortodoxiloru, pe care influentia acesti din urma au credut'o mai periculosa si mai desastrósa pentru ortodoxia de cătu jugulu turcescu. Si prin urmare Romanii tolerandu in bisericile loru limb'a gréca si la scola asemenea, s'au supusu unei nevoi, care mai cu séma pe atunci, era de natura a predominá influenti'a morală nu numai a Romaniloru, ci a tuturoru popóralorui crestine.

Dovedindu-se dér', ca Romanii au fostu totuduna unu poporu distinctu, de ginta latina intre popórale crestine ale Turciei, si ca cu tóta inriuirea ce au avutu asupra sentimentului loru nationale limb'a gréca, care le-a servitu de organu la cultulu si instruirea loru, adeca la formarea si desvoltarea acestorou doue principii primordiale ale omului morale, ei s'au stracuratu prin tóte aceste peripetii si pericole vatematóre si amenintiatóre esistentiei nationalitatii loru, fara a se alterá caracterulu loru primitivu, ei se arata inaintea lumiei si astadi inpartiali totu precum au fostu de la incepstu: adeca Romanii (Valaques), unu poporu de ginta latina, cu limb'a loru strabuna, că limba materna, care si astadi este unu dialectu alu uneia din limbele neolatine (limbei romanesci de a stang'a Dunarii), cu datinile si obiceiurile loru romanesci, si in fine cu tóte conditiunile si calitatile constitutive unui poporu.

Romanii resipiti mai in tóta peninsul'a Balcanica, sunt mai numerosi si mai compacti in Macedoniu si in Epiro-Thesal'a, precum si in Bulgaria' propriu disa.

Pe totu sîrulu muntelui Pindu, care, incepndu din Macedoniu si despartiendu acésta de Albani'a si mai la sudu Thesal'a de Epiru, ajunge pâna la hotarele Greciei, si pe ambele côte si pôle ale acestui munte locuiescu numai Romani; si incepndu de la muntele Gramos, care este unulu din verfurile muntelui Pindu, pâna la hotarele Greciei, pe tóta intinderea acestui munte nu gasesce cine-va de cătu numai sate si orasiele romanesci, cari in numeru de o suta aprópe, sunt constituite apoi in comune esclusiv romanesci si importante atâta din caus'a positiunei loru geografice, precum si din caus'a calitatiloru si conditiuniloru loru sociale; precum este Samaria, spre exemplu, care are o poporatiune de 1500 de familii, tóte romane, si fabricesa diferite manufacturi, arme etc.; Minci (Metiova) cu o miie si mai bine de familii, tóte romane, avendu pe langa altele si unu Ecsarcu, adeca unu felu de autonomia bisericésca, că-ci Ecsarculu se alege de locitorii Romanii si se reçunoscă de către Patriarchulu din Constantinopole,

si de Ecsarchia depindu inca vre-o dicece sate romanesci din pregiurulu orasiului Minci. — Totu pe sîrulu Pindului sunt situate si orasiele Saracu si Calarii (Calaritis), renomute in secolulu alu XVIII-lea pentru insemnatulu comerciu ce facea cu Europa si mai cu séma cu Livorno si cu Marsili'a. Calarii este patri'a natala a lui Coleti, celu mai distinsu ministru si singurulu omu de statu alu Greciei moderne, a carui mama nu vorbia cu fiulu ei, primulu ministru alu Greciei, decât numai romanesc, pentru-ca nici nu sciá betran'a se vorbesca grecesce.* Patru-dieci de sate romanesci formesa cantonulu disu alu Romanilor de Aspropotamu.

Dara in privint'a multime de poporatiune romana in tienutulu Turciei din Europa, nu trebuie se se ie cineva numai dupa numerulu satelor si orasiele romanesci; pentru-ca poporatiunea unui satu sau orasiulu romanescu ecuivaléza poporatiunea de mai multe sate grecesce si bulgaresce; si acésta provine din causa ca Grecii si Bulgarii de prin sate, fiindu clacasi la mosiile Turciloru, nu sunt in mare numeru. Cá exemplu si proba aducemu Samaria, Minci etc. de la muntele Pindu, si Crusiov'a, Vlacho-Clisur'a etc. din Macedoniu.

Samarin'a are 1500 de case tóte de romani, pe candu una nahye (canton) totu din districtulu Grebena anume Vengia, compusa de doue-dieci si patru sate grecesce, abia are o poporatiune de 3000 de suflete; pentru-ca tóte aceste 24 de sate grecesce n'au de cătu siése sute de case preste totu, pe cătu tempu numai unu orasiulu romanescu, Samaria avendu 1500 de case, are o poporatiune intreita de cătu unu cantonu intregu compusu de 24 de sate grecesce.

In Macedoniu orasielulu romanescu Crusiov'a are aprópe trei-mii de case cu o poporatiune aproape de doue-dieci de mii suflete Romani. Ei bine, că se pôta avé cineva numerulu acesta de poporatiune bulgara, trebuie se stringa la unu locu poporatiunea de 40 si 50 de sate bulgaresce de prin campiile din Bitoli'a (Monastir) si Perlepe, unde satele loru fiindu mosii ale Turciloru, n'au de cătu de la 30 pâna la 70 de case fia-care satu. Deci subtu punctulu de vedere numericu romanii nu potu fi nesocotiti. Pe langa acestea, superioritatea Romaniloru in tóte cele alte conditiuni ale fintiei morale a omului, pôte suplini cu indestulare mic'a loru inferioritate la numeru, in comparatiune cu totalitatea Bulgariloru si a Greciloru din totu imperiulu turcescu.

O parte dintre Romanii de la munti (montagnards) ai Pindului se occupa cu vitele, éra cea mai mare parte din ei cu comerciulu si cu unu felu de industria locala; mai si tóta Thesal'a si o parte a Epirului, in tempu de iérna, candu romanii, cari se occupa cu vitele descindu cu ele in campiile acestorou doue provincii, ele sunt pline de Romani, éra in Macedoniu gasesce cine-va pre Romani destulu de numerosi, si-i vede ca ei forméza burgesi'a poporatiunei bulgare, care afara din orasie sunt mai toti (Bulgarii) clacasi la mosiile Turciloru, unde nimeni din ei nu scie carte, afara numai de preotulu satului.

Mai cu sama la Bitoli'a (Monastir) capital'a Macedoniei occidentale, si in prejurulu lui, Romanii au preponderantia in tóte, chiaru si in numeru; pentru-ca afara din orasiulu Bitoli'a, unde Romanii sunt egali cu Bulgarii la numeru, dér' superiori in desvoltarea si in cultur'a loru morală si intelectuala, pentru-ca comerciulu, artele, industri'a locala, profesioniile sunt in manile Romaniloru, mai sunt si alte orasiele si sate insemnate, precum este Ternov'a si Magarova cu o miie de case locuite numai de Romani, Maloviste, Nejopole, Gobiste, Crusiov'a, care singura are 3000 de case romanesci etc.; si aceste orasiele si sate pe deplinu romanesci, nu

*) Nu sciá grecesce nici fia-sa, sora a ministrului Coleti, ea inca vorbia numai romanesc cu frate-seu. De altu-mentrea chiaru in capital'a Athen'a se mai afla pâna in dia' de astadi suburbe intréga de locitorii macedoromani, supranumiti in batjocura Tintari si Cutiovla chi.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie sau linia, cu
litere merunte garmondu, la prima
publicare cate 7 cr., la adou'a si a
trei'a cate 6 cr. v. a. si preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurul publicu.

Prenumeratiunile se potu face in
modulu celu mai usior prin assem-
natiunile postei statului, adresate de
a dreptul la Redactiunea Diariului
Observatoriul in Sibiu.

sunt departe de cătu unele cá doue óre, altele cá 4 óre, si numai Crusiov'a ca 7 óre departe de Bitoli'a.

Pretutindeni in Macedoniu sunt Romani si mai cu séma prin orasie, precum la Giumai'a, unde sunt 700 de familii romanesci, la Salonicu, la Seres, la Alistrati, la Cavala, Perlepe, Chiopruli, Ochrida, Resna etc.; aseminea si prin tóta Albani'a, si aci mai multu in orasie, precum la Elbasan, la Firana, la Cavaia, la Durazzo, la Pizrena etc. si la districtulu Albaniei numitú Muzechi pe la Berat, sunt multi Romani, cari se occupa cu vitele.

Apoi venindu in Bulgaria' propriu disa, si aci Romanii se afla in mare numeru, si mai cu sama pe malulu dreptu alu Dunarii, unde Romanii forméza comune a parte, occupa mai multe sate si orasie si au majoritatea ei, mai pe totu malulu dreptu alu acestui mare fluviu.

Romanii in genere sunt mai intelligenti si mai desvoltati de cătu Bulgaria, bâ chiaru de cătu Grecii; Romanii pe la secolulu alu optu-spre-diecelea faceau ei esclusivu comerciulu Turciei continentale cu Europa. Pe atunci renumitulu orasiu Moscopole, locuitu numai de Romani, avea una poporatiune de 80,000 de suflete de unu elementu omogenu. Acestu orasiu pe deplinu romanescu, era centrulu comerciului si culturei intelectuale in Turcia, pentru-ca atunci era si tipografia la Moscopole, pe cătu tempu nu era atunci nici la Constantinopole. Baronulu Sina, cea mai bogata casa din Austri'a, este unu romanu din Macedoniu (din Moscopole), precum si alti multi negotiatori si bancheri, spre exemplu Dumba, Tositia etc. sunt totu Romani din peninsul'a Balcanica. Chiaru astadi, déca vede cine-va unu mare negotiatoru, unu professoru, unu artistu, mai cu séma in orasiele Macedoniei, Epiro-Thesaliei si Albaniiei, acesta trebuie se fia unu romanu. Chiaru deputatii tramisi la parlamentulu otomanu din Constantinopole, că representanti ai crestinilor din Macedoniu si din Epiro-Thesal'a, sunt romani; D-nu N. Cianaca deputatu de Ianina, capital'a vi-laetului Epiro-Thesaliei, este romanu din Mincio (Metiova) si D-nu V. Papasoglu, deputatu alu Salonicului, capital'a Macedoniei, este romanu din Crusova.

(Va urmá).

Proiectulu de adresa alu Serbiloru.

Pâna acuma s'au presentatru patru proiecte de adresa cá respunsu la cuventulu de tronu, prin care s'a deschisu sessiunea actuala a dietei unguresci. Unulu este alu majoritatii gubernamentale, altulu alu opositiunei intrunite, alu treilea este alu Croatiloru, éra alu patrulea alu deputatiloru serbesci, cari s'au decisu a emite o adresa, prin care se dea ocasiune tuturoru deputatiloru nemagiari se-si espuna parerile si dorintiele loru. Nu se scie inca, déca cei 12 deputati de nationalitate romana, cari se afla in diet'a actuala, au aderatu si au subscrisu si densii acelu proiectu de adresa seu nu. Dara oricum, acelu proiectu de adresa esitu din abil'a péna a energiosului deputatu serbescu dr. Politu, merita se fia cunoscutu si publicului celui mare, fiindu unu actu de mare importantia actuala, acarui valóre, de si astadi despretiuita din partea poterniciloru dilei, va cresce si va fi apretiuita de catra istoricii cari voru serie istor'a luptelor de esistentia a nationalitatiloru asuprite.

Proiectulu de adresa alu dr. Politu vorbesce in numele acelora. Ne simtimu deci datori a-lu reproduce si noi in colónele acestui diariu, recomandandu-lu seriósei atentiuni a cetitoriloru nostri. Acelu proiectu de adresa suna in traducere fidela precum urmá:

„Maiestatea Vóstra imperatésca si regésca apostolica !

Diet'a adunata au ascultatru augustulu cuventu de tronu cu acea supunere omagiala si fidelitate traditionala, cu care s'au indatinat se audia totuduna cuvintele Regelui seu pentru binele patriei.

Intr'unu tempu asia de gravu, precum este

celu actualu, candu poporatiunea ascépta dela reprezentantii sei alesi o ameliorare a relatiunilor interne si externe, nu potemu decat se regretam, ca gubernului tieri, care ar trebui se mărga mana in mana cu diet'a, se afla intr'o positiune provisorie. Noi simtimu acésta lipsa tocmai in acea cestiune de mare importantia, de care face amintire augustulu cuventu de tronu — in cestiunea ocupatiunei Bosniei si Hertiegovinei. Noi nu suntemu clarificati asupra scopurilor finale ale politicei orientale ale monarchiei si pentru acésta nu potemu decat se ne esprima in modulu celu mai viu ingrijigile nóstre patriotice.

Déca ocupatiunea Bosniei si a Hertiegovinei că faptu inplinitu n'ar avea alta consecintia, atuncea ingrijigile nóstre patriotice s'aru potea calmá incatya. Inse ocupatiunea se afla in referintie cu tóte incurcaturile marei cestiuni orientale, acarei consecintie in variele ei fase nu se potu precalculá.

Déca n'aru esistá acéste ingrijigiri patriotice, atuncea amu potea privi cu multumire la o intreprindere, care a fostu inaugurata pentru o missiune civilisatóre si care a coperit cu noua glorie armata nostra brava. Noi damu cea mai mare recunoscintia acelei armate brave, care dupa osteneli gigantice a sciu se invinga cele mai mari obstante cu o perseverantia rara, pentru că se pótá realisá dificil'a opera a ocupatiunei. Negresit u a ceste poporatiuni crestine, pentru care au cursu nobilulu sange alu fililor nostri voru fi totudéuna recunoschetóre pentru nobilele intentiuni ale Majestatii Vóstre.

Dara de si privim cu o satisfactiune patriotică la oper'a bravei nóstre armate si déca ne si bucuram ca poporatiunile crestine din Bosni'a si Hertiegovin'a au fostu eliberate de onerós'a domnie a Osmanilor — totusi prin ocupatiunea Bosniei si a Hertiegovinei nu suntemu clarificati asupra scopului finalu alu ocupatiunei, déca ea este espressiunea unei idei mai 'nalte pentru missiunea Austro-Ungariei in Orientu, séu singuru numai espressiunea unei mesuri preventive.

Nu este prim'a data, ca monachi'a nostra se pregatesce a inplini o missiune civilisatóre in Orientu. Candu valurile invasiunei osmanice se infransera de zidurile Vienei si candu Ungari'a a fostu eliberata de domui'a turcesca, monachi'a nostra inaintá totu mai multu spre Orientu luandu-si de scopu emanciparea poporatiunilor crestine.

Pe tempulu acela monachi'a nostra era refugiul tuturor poporatiunilor crestine de pe insulă balcanica, care-si acceptau salvarea loru numai dela monachi'a nostra. Atuncea monachi'a nostra se afla la inaltimdea missiunei de cultura a unui statu mare.

Déca ar presidá acésta idea la actuala ocupatiune a Bosniei si Hertiegovinei, déca ea ar corespunde curentului aceloru popóra ale monarchiei, care dorescu emanciparea confratilor loru de subtu jugulu domniei osmane — atuncea ocupatiunea Bosniei si a Hertiegovinei ar appare că o consecintia fréscă a acelui curentu si totudeodata ar avea si o insemnatate istorica.

Ocupatiunea se presentesa inse intr'o lumina cu totulu contrara. Aprópe de unu secolu politic'a orientale a monarchiei a luatu o directiune cu totulu alta si opusa. Emanciparea poporatiunilor crestine a fostu stabilita ca principiu. Inse dupa ce cu tóte difficultatile acestea se formara mici state crestine, care ar avea se inlocuiésca pe Turci'a că puncte de cristalizatiune si adeverindu-se in fine, ca mantere Turciei este impossibila monachi'a nostra n'a avutu curajulu de a parasi directiunea urmata pana aci, ci se invertea necurmatu in cerculu unor diumatati de mesuri, cari aci implicá, candu conservarea Turciei, candu eliberarea crestinilor, candu unu compromisu cu Russi'a, candu in fine o atitudine ostila Russiei.

In lumin'a unei astfelii diumetate de mesuri appare si actual'a ocupatiune a Bosniei si Hertiegovinei.

Nu sufere nici o indoieá, ca din momentulu, in care conservarea Turciei se adeveri că impossibila, Austro-Ungari'a avea se-si apere sfer'a intereselor sale in Orientu. Calea cuceririloru inse nu potea fi considerata a fi unu mediulocu eficace pentru acestu scopu. Erá suficient pentru sfer'a de interes a Austro-Ungariei că poporatiunile crestine invecinate, cari suntu avisate la monarchia prin legaturile cele mai varie de vecinatate precum: comerciu, construirea drumurilor si a caliloru ferate, prin viului comerciu spiritualu — se afle unu radiemu alu independentiei loru. Pentru o Monarchia nu ipórtă si mai pucinu potea fi in pericolu déca in vecinatatea sa se se formesa unu statu crestinu, unu statu micu cu 3—4 milione de locitorii. Déca

pote se fie pentru moarchia de insemnatate si importantia, că acelu statu micu se afle in Austro-Ungari'a unu radiemu pentru independentia sa si prin acei'a se fie angajatu in sfer'a intereselor monarchiei.

Ocupatiunea Bosniei si a Hertiegovinei appare condusa de motive cu totulu opuse.

Erá vorba se se evite formarea unui astfelii de statu micu la fruntari'a monarchiei.

Prin urmare ocupatiunea trebuea se appara poporatiunei crestine de acolo, intreprinsa nu in interesul ei, ci din contra.

Sub form'a acésta inse se arata ocupatiunea mai pericolosa cu tote consecintiele ei. Poporatiunile crestine amenintiate in independentia loru si au manifestatu aspiratiunea pe intréga peninsula balcanica de a se aliá catu mai strinsu unele de altele pentru că se se opuna dominatiunei Austro-Ungariei si a se aruncá in fine in braciele tocmai acelei poteri mari, acarei influentia pe pensul'a balcanica Austro-Ungari'a si-o considera de chiamare a sa ca se o paralise. Cu acestea consecintie ocupatiunea promovézia tocmai acei'a ce voiá se evite. Mai pucinu ar fi in casulu acesta clarificata atitudinea facia cu Russi'a. Pentru-ca, déca ocupatiunea Bosniei si a Hertiegovinei este rezultatul unui compromisu cu Russi'a, atuncea ea este cu totulu de prisosu, ér déca ea a fostu intreprinsa intr'unu modu ostilu Russiei atunci, ea s'a facutu prea tardi si nu pote decat se incurce monarchia in nesce complicatiuni neprevideute.

Monachi'a inse are lipsa de pace pentru de a-si usiurá onerósele sale greutati finantiare. Din tóte ratiunile, cari pledesa in contra ocupatiunei singuru acel'a alu finantielor statului ar fi suficientu. Ocupatiunea sta in legatura nu numai cu spesele actiunei militare, ci si cu enormele investituri de care ducu lipsa acelea tieri atatu de multu negligente. Déca ocupatiunea in sensulu mandatului primitu dela Congresulu din Berlinu erá se aiba de scopu singuru numai stabilirea unei regulate stari de lucruri corespondiente civilisatiunei, apoi de si acésta este o fapta nobila si civilisatóre totusi pentru popórale monarchiei nu erá de nici unu folosu eminentu si inpreunata cu sacrificie ce trecu preste poterile loru. Ce e dreptu noi potemu realisá in Bosni'a si Hertiegovin'a nobil'a si civilisatórea chiamare, ce ni sau concrediutu prin tractatulu dela Berlinu, dér' fructele silintielor nóstre le voru poté culege altii si este possibilu, ca Serbi'a si Muntenegrulu se aiba a fi mai multu recunoscatoré pentru ocupatiune.

Din ori ce punctu de vedere vomu considerá deci ocupatiunea nu potemu suprimá ingrijigile nostre, că ea pentru noi este séu pericolosa séu cu totulu inopportună. Dér' déca ea totusi a fostu intreprinsa, apoi caus'a nu pote fi alt'a decat politica nostra interna, care este cu totulu gresita.

Déca ocupatiunea ne va duce la anesiune apoi acésta nu se pote imaginá fara o politica orientale conceputa pe o scara mare, care ar trebui se tréca departe preste fruntarie Bosniei si ale Hertiegovinei. O astfelii de politica insocita de mari pericole ar fi in fine numai atunci realisabila, candu politic'a interna ar fi stabilita pe estins'a baza a elementului slavu alu Monarchiei. Anesiunea Bosniei si a Hertiegovinei ar trebui atuncea se se prefaca negresit intr'o mare cestiune interna a monarchiei.

Dér' ocupatiunea a fostu espusa tocmai, că o mesura preventiva in contra elementului slavu. In form'a acésta ea eserctesa o reactiune asupra relatiunilor interne ale monarchiei, pentru-ca ea involve cea mai mare neincredere in contra elementului slavu alu monarchiei. O astfelii de neincredere are că consecintie, ca cineva vede in totu loculu pe inamicii sei si că se iau mesuri, cari facia de poporatiunea slava a monarchiei n'au ratiu de a fi si cari inse in modu firescu provoca amaraciunea acelei poporatiuni. In Ungari'a acésta neincredere a luatu astfelii de dimensiuni, ca se incércă a nimici chiaru desvoltarea de cultura a Slavilor. Cu deosebire acésta neincredere facia de Serbi a avutu că consecintia o violare permanenta a autonomiei bisericesci, scolare si a fondurilor, garantata prin lege. Dá in Ungari'a de sudu poterea statului in urm'a desvoltarei lucrurilor in Oriente s'a lasatu a fi rapita de a luá asia mesuri prin care s'au violatu fara de nici unu motivu libertatea personale a cetatiénului. Astfelii de mesuri inse nici unde nu suntu mai pucinu indreptatite că tocmai in Ungari'a. Slavii precum in genere tóte nationalitatile din Ungari'a si implinescu datoriele loru de statu cu consciostitate si nu sunt intru nimicu mai pucinu patrioti, că ceialalti cetatieni ai patriei. Nationalitatile

din Ungari'a nu pretindu o positiune separata in Statu. Pretensiunile loru modeste se marginescu in totu tempulu in cadrulu constitutiunei magiare. Ca ele voiescu a nu fi in piedecate in desvoltarea culturei loru nationale, că ele aspira in municipiele singuratrice, in cari nationalitatea loru se afla in majoritate, că aceea se fia si recunoscuta, acésta nu sta in contradicere nici cu unitatea tieri, nici cu constitutiunea magiara. Déca cu tóte acestea li se ia si acésta in nume de reu, apoi caus'a nu pote fi alt'a, decat tocmai acea neincredere, care totuodata este unu eflus alu actualului sistem de gubernare.

Acestu sistemu de gubernare atatu in o parte a monarchiei catu si in cealalta nu este basatu pe natur'a poporatiunei, prin urmare este impossible, că sub elu se se pote desvoltá in monarchia o stare de lucruri normala. Statulu acela, care nutresce neincredere facia cu partea cea mai mare a poporatiunei sale, in acelasiu momentu face si marturisirea, că este cuprinsu de neincredere chiaru facia cu propriulu seu viitoriu.

Tocmai transformarea orientului europén este o voce solicitatore pentru monachi'a nostra, o voce, care i dice, că unu statu, care nu este fundat pe natur'a poporatiunei sale, nu pote avea durata.

Este o fericire, ca poporale monarchiei preste totu, ér in deosebi acelea ale Ungariei nutrescu acelu patriotismu, care este capabilu se invinga tóte difficultatile si care totuodata ofere o garantia pentru viitoriu. Acestu patriotismu condusu prin parintescile intentiuni ale Majestatiei Vóstre, va trebui se restabilésc acelea relatiuni firesci, pe cari noi le dorim cu o óra mai inainte pentru binele monarchiei si alu patriei nóstre.

Dómnedieu se apere si se binecuvinte pe Majestatea Vóstra!

Recensiune magiara a unei carti romanesca.

Reproducem din Nr. 262 alu diariului "Kelet" din Clusiu urmatorile.

Istori'a Romanilor séu (in locu de sub) Mihaiu Vod'a Vitézulu urmata de scrieri diverse de Nicolau Balcescu. Bucuresci 1878.

Pe titul'a cartiei se mai pote citi si: Publicata de pre decisiunea Societatii academice romane si in societa cu o precentare si note de A. J. Odobescu. Acésta trebue se o premitu cu atatu mai multu, pentru ca numai din precentare se pote aflá, ca cine a fostu Balcescu si cum a ajunsu acestu opu sub pressa.

Nicolau Balcescu s'a nascutu in Bucuresci in 1819. Mai antaiu s'a cualificatu pentru carier'a militara, inse pentru ideile lui celea liberale a fostu condamnatu la inchisore intr'o monastire, de unde scapandu intra in carier'a literaria. Opulu seu primu fù "Poterea armata romană" despre care vomu vorbi mai la vale. In anulu 1848 a fostu prinsu si elu că unulu din partid'a revolutionaria, inse i-a succesu a scapá si a merge in muntii Abrudului la Jancu, si despre acésta vomu mai vorbí. In tómn'a anului 1849 a murit u spitalulu comunu "alta Trinacria" din Palermo. Ionu Ghic'a i a ereditu tóte scriptele si dela elu au ajunsu la Odobescu, care la 25 de ani dupa mórtea autorului la indemnul societatiei academice romane le a pusu in ordine si le a tiparit in 678 pagine 8°, cu portretul lui Mihaiu Vod'a si in o editiune placuta: pretilu 2 fl.

Autoriulu a avutu intentiunea de a descrie "istoria romanilor" in VI carti si a voit u se descrie domnia de 8 ani alui Mihaiu Vod'a, inse numai 4 carti se afla gata din a 5-ea o parte si a 6-ea lipsesc cu totulu. Dupa precentare urmeza introducerea autoriului, carea tiene dela pagin'a 1—24 in care tractandu despre misiunea divina a natuinalor intre acestea vorbesce si despre misiunea natuinei romane. Intre cei mai escelenti voivodi romani figuréza si Jónu Huniadu.

Titul'a cartiei prime e: "Libertatea naională" 1593 Aprilu 1595. Cartea a dou'a "Calughereni" 1595 Aprilu — 1595 Decembre. Cartea a trei'a "Robirea Tieranului" 1595. Cartea a patr'a: "Unitatea naională" 1599 — 1600. Cartea a cincia — e manca —: "Mirisleu."

Dupa acésta urmédia opurile autorului mai meninte pr. 1. "Descoperirea portretului lui Mihaiu Vod'a." 2. Miscarea romanilor din Ardealu in 1848. 3. Cantari romane de gloria in prosa si 4. Poterea armata la romani.

On. lectoru pote vedea din acésta introducere scopu si alu autorului si alu editoriului. Viéti'a si faptele lui Mihaiu sunt chiaru asia de neinplinite că ale autorului. Pe Mihaiu l'a adusu la nepotintia securea lui Beauri in Campulu panei, pe Balcescu betranetiele in spitalulu comunu din Palermo. Odobescu intréba, candu voru inviá acei ómeni, cari se finésca opurile lui Balcescu si ale lui Mihaiu Vod'a?... Nu e tréba nostra a cautá astfelii de barbatii romani. Academ'a romana din Bucuresci, care are multi membri activi dintre cetatiennii magiari de nationalitate romana se va ingriji, că se se descrie viéti'a lui Mihaiu eroulu pana la Campulu panei, respective se se finésca opulu lui Balcescu.

Ce se atinge de inplinirea faptelor lui Mihaiu:

Anectarea Ardealului la România, cumca acăsta cine o va înplini? numai atata respundem, ca „insurătorea si resbelulu e lucrulu lui Domnedieu“. Inse in totu casulu e curiosu, ca cetatieni de nationalitate romana din statul magiaru, ambla si pentru aceia la societatea academică din Bucuresci, că acolo se ajute prin voturile loru la acel lucru, că nu numai opulu lui Balcescu ci si alui Mihaiu eroului se se finescă . . . servescă si acăsta spre placuta sciuntia.

Dér noi nu vremu se ne ocupam cu aceia ce va face nepotulu lui Mihaiu, ci ne ocupam cu aceia ce a facutu Balcescu din Mihaiu Vod'a, adeca vomu reproduce pe scurtu idiomulu natiunei romane asia precum l' a desemnatu Balcescu.

In cartea I-a care contine XXVI de capitole ne face cunoscuta starea cea démina de plansu a Moldo-Vlachiei de inainte de 1593. Alesandru Vod'a prinde pe Mihaiu carele eră banulu Craiovei si vrea se-lu decapitese in Bucuresci, inse caleulu se sparie de elu, arunca bard'a si Mihaiu se agratiéa. Acusi scapa la Sigismundu Bathori si prin intrevenirea acestui precum si alui Balthasar Bathori ajunge in Constantinopole si acolo incarcandu-se de datorii, devine voivodulu Valachiei. Abia s'a asiediatu in Bucuresci creditorii si incepu a-lu molestă. Mihaiu se aliaza cu Sigismundu Bathori si cu Aronu Vod'a Moldovie. Bathori tramite in ajutoriu pe Albertu Király. Macelarirea completa a turcilor in Bucuresci si in tota Valachi'a se intempla. Albertu Király ocupa Siliștri si dupa multe si menunte invigneri cascigate preste Dunare saturundu-se Sultanulu de atatea piscaturi tramite pe Sinan pasia spre infrenarea voivodilor Transilvani si a Moldo-Valachiei, si cu acăsta se incepe cartea II-a.

Adeca „Lupta dela Calughereni“, pasirea pe arena alui Bathori, ocuparea Tîrgovistei, Bucurescilor si a Giurgevului. Autoriul recunoscere cu o sinceritate neaudita inca dela scritorii istorici romani moderni, servitiile celea eminente, cari le au facutu Albertu Király in lupt'a dela Calughereni si cari le au facutu Secuui la ocuparea fortaretilor dela Tîrgovista si San-Giorgiu. Campania cea insemnatu alui Bathori din Valachi'a o miscioréza numai intru atata, incatu coprinsu de vanitate nationale si de esagerarea faptelor lui Mihaiu Vod'a, afirma, ca armat'a turcesca de 200.000 dela Calughereni a fostu cu totulu demoralisata si asia Bathori a avutu de lucru cu o armata turcesca demoralisata.

Cartea a III-a, „Robirea Tieranului“ coprinde 44 de capitole si neocupandu-se numai cu acestu obiect se intinde si preste evenimentele mai momentose intemplate intre 1595-1596 in Ardealu, Poloni'a si Valachi'a. In acăsta carte mai instructivu pentru noi e, că: Insti-tutiunea numita la noi „Jobagine“ in Valachi'a s'a numit „Clacasi“ si că chiaru Mihaiu pre care autoriul ar vrea se-lu present, că pre unu idealu alu libertatiei romane, a introdusu-o.

Cartea a IV-a, „Unitatea nationale“ in acăsta se espune intrarea lui Mihaiu in Ardealu si acăsta o compara cu trecerea cunoscuta alui Hanibal; descrie lupt'a dela Sielimberu, ocuparea Ardealului si intrarea in Alba-Iuli'a. Faptele lui Mihaiu Vod'a le infrumusetiésa si crudimile celea infioratorie le afirma intemplate fara scirea lui. Recunoscere, cumca Mihaiu Vod'a a depusu juramentu pentru tienerea constitutiunei de atunci a Ardealului, inse dice, ca acăsta a fostu o pacalire politica, din care de sine a urmatu catastrofa dela Mirisleu. Dupa afirmarea autoriului Mihaiu dupa lupt'a dela Sielimberu ar fi trebuitu se eliberese jobagii, cari erau toti romani si se proclame unitatea nationale. Nefacandu-o acăsta a trebuitu se cadi. E de insemnatu, ca amintesce cu o mare recunoscinta concursulu, ce l'a datu Secuui lui Mihaiu in lupt'a dela Sielimberu si mai taridu in Campania din Moldov'a. Dupa autoriu inse Mihaiu prin neeliberarea jobagiloru, dupa lupt'a dela Sielimberu, a facutu pasiulu celu gresitu si asia nici Secuui nu au fostu in stare a-i tiené noroculu la Mirisleu si astfelui ajungemu si noi in preuna cu autoriul la cartea cea manca a V-a, inse, că se fiumu scurti amintim din acăsta numai dorerea autoriului despre pierdere dela „Mirisleu“.

„Mirisleu! Mirisleu! Blastemu asupra ta, locu de peire, locu afurisit! Ce de sange eroicu beusi tu in acăsta di pustia! Amaru noue! Noi amu recascigatu acestu sange in invingerile dela Gurusleu 3 Aug. 1601, dela Brasovu 17 Iuliu 1603, si dela Petrisorfu 12 Iuniu 1611 si ne amu resbunatu cu prisosu asupra perfidiei magiare, ele inse nu au fostu in stare a ne intorce marimea pierduta in acăsta di si sfasierile nostre cu Unguri, de atunci pana acumu nu potu folosi decatul Imperatilor despoti, inamicilor nostri comuni. Versamu lacrami amare asupra nemorocirei celei mari dela Mirisleu, der se nu invinovatimu provindint'a. Noi cari robiseremu pre fratii nostri tierani din Valachi'a si pastraseramu in robi'a Unguriloru pre cei din Ardealu, meritatu-amu noi dupa aceea marime si fericire?“

Din acestea se pote onoratulu lectoriu convinge, despre acea unitate nationale, carea a indeplinito-o Mihaiu Vod'a in Ardealu si ce opu a lasatu neimplinitu, care dör trebuea se se finescă in secolulu nostru . . .

Dupa acestea potemu trece la elaboratele mai menunte ale autoriului. In „Portretele“ ne aduce la cunoscinta: cum a descoperit in Parisu, dupa multa osteneala portretulu celu adeveratu alui Mihaiu.

In „Miscarea din Ardealu“ despre care a tienutu conferintia in Parisu isi comunica cunoscintiele sale proprie. Dupa autoriu romanii din Ardealu s'a esprimatu inca pre campulu libertatiei din Blasius „noi vremu se ne unim cu tiéra“

Credemu, ca acăsta ajunge.

In „Cantarea Romaniei“ s'a stracuratu o erore, pentru-ca autoriul afirma, ca o a descoperit in o monastire, inse dupa mórtea lui s'a aflatu, ca aceea a scris-o in limb'a francesa unu tineru din Moldov'a Alese Russu si Balcescu numai a tradusu-o. Acăsta contiene

61 de cantari mari si mici scrise in prosa, töte pentru latirea ideilor revolutionare.

Bucat'a ultima: „Poterea armata“ espune respicatu istoria poterei armate la Romani. Pentru noi e interesantu, ca Valachi'a a purtatu in contra Ardealului 19 resbele, in contra Ungariei 5 si Moldov'a 14. Si aceea frumosu ca pe Király Albertu ilu numesce acolo „general romanu“. Déca acăsta ar fi asia: atunci si Tiarulu russescu a fostu generalu romanu la Plevn'a si prin urmare ar fi si adi.

Erori atatu istorice, catu si geografice sunt nespusu de multe si nici nu le potu corege in acăsta recensiune scurta. Insusi Odobescu dice, ca va edá acestu opu inpreunatu cu o critica si in adeveru ar fi mare lipsa de acăsta, pentru-că: „Satmariu“ in Ardealu „Hustu“ langa Muresiu, „Deju“ in locu de „Décse“ si alte o céta.

Pentru mine a fostu batatoriu la ochi acelea cu-vinte multe magiare, pe care autoriu fara nici o sfiala le a intrebuintat inainte de acăsta cu 25 de ani in opulu seu simplu dealtumintrea sublimu. Ei! de 25 de ani s'a schimbatu lumea. Etimologistii au declaratu resbelu cuvintelor straine si intre acestea celor magiare, intrebuintate de 1000 de ani. Le au schimbatu prin cuvinte latine, francese si cuvintele celea magiare usitate de milioane din poporu. Din „tornacs“ s'a facutu „coridoru“ din „tagadui“ negá. Déca voru inaintá totu asia, apoi in 100 de ani urmatorii lui Cipariu vorbii latinesce, inse unde va remané poporatiunea cea vechia! Din acăsta nu numai că nu va fi unitate politica dér nici unitate de limba nu va fi nici odata, ci va fi „Turnulu Babilonului.“! . . .

Estrusu dintr'o corespondintia privata.

(Urmare si fine.)

La aceste tērguri vinu tineri pe langa cei din comunele Kovacevac si Cernik din alte sate departate de căte 2-3 ore cu diferita imbracaminte seu porturi cum se dice pe Campia. Era fetele, unele — sunt imbrilate simplu cu naframa rosia pe capu, camesi seu iiă cu fodori si pôle cusute cu arniciu vînetu seu rosio, ori combinat uvenet cu rosio, cu opinci negre seu rosii, apoi ciorapi, parte de tērgu (de fabrica) parte facuti de man'a loru din lana grósa. Unele cu naframa alba cu margini rosii si infrumusetate cu sfanti, era camesi si pôle albe etc.; era unele cu fesulu rosio turcescu pe capu, la fesu ciucuri vineti seu negri, camesi cu ciupagu micutiu, si in locu de catrinie, nisice ciucuri (la cele bogate de matasa) din inainte si din apoi, si papuci cum pôrta sibienele; nu ambla inse nici candu fora ciorapi. Unele sunt imbrilate chiar că sibienele, cu camesia si pôle albe, din inainte uneori si din apoi catrinia sura seu de alta colore mai deschisa. Sunt altele, cari pe capu pôrta fesulu, camesia si pôle de comunu albe, inse cratintia cusuta cu firu de aur, cam dupa fasonulu haineloru bisericesti. De insemnatu e, că la acestea cratintia este de totu mica, nu e mai mare de cătu unu taineriu latu. Am vedutu si de acele, cari sunt imbrilate că muntenele nostre, cu naframa inchisa pe capu, camesia de pandia grósa cusuta cu venetu, catrinia negra etc.

Fostii graniceri sunt ómeni lenesi, traiescu mai multu din pomaritu si gradinaritu. Inse provincialistii sunt ceva mai lucratori; avendu locu pucinu de cultivat, totu insulu si-lu inchide cu gardu mortu, gardu viu seu siantiu. Aci facu pucinu fenu, sémena eucurudiu, grâu, secara, curechiu etc. — Vite tienu forte pucine, mai multu vaci de cele de munte (cu multu mai mici de cătu cele de pe la Albacu si Scarisior'a); tienu cai, unu soiu de cei turcesci, dar mai mici si mai debili (notandum est: cei turcesci sunt că cei de Ungaria, nu inalti, dar lungi in corpul si forte sangiosi) că cei secuiesci.

Cam aceste aru fi ce amu aflatul demnu de a-ti face cunoscutu, inse inainte de a terminá o se-ti scriu si cea ce amu vedutu in Cernik. Opidulu acesta precum am amintit mai susu e lipit de Gradisc'a nou'a. Dar de si numai o vale séca le desparte, totusi Cernik-ulu nu se tiene de fostulu confinu militaru, ci de provincia si apartiene comitatului Pozega. Ca continuare dela Gradisc'a formesa unu opidu de a-lungulu drumului de tiéra, lungu cătu postulu pasciloru; omulu cugeta, ca nu-i mai dă de capetu. Fiindu aici si in giuru prunele in o abundantia asia de mare, poti presupune ca sunt o multime de jidani, cari de candu s'a optu prunele si s'a storsu vinulu, nu mai incéta de a fierbe la rachiu de prun, de drojdie si de trevere. Intr'unu numeru asia de considerabilu s'a inmultit uromatorii lui Moise aici, in cătu si sinagoga si-au edificatu, ceea ce in alte orasie si comune provinciale e o raritate. In opidulu acesta se afla si castelulu famosului conte de Tarnoczy, déca nu ratacescu odiniora proprietatea principelui Odescalky. (Familia cea acăsta fusese odata forte respectata, si astadi mai sunt dintrinsii, cari stau aprópe de M. S. imperatulu nostru. Unulu din familia cea acăsta (verosimilu i-si manca avereia domiciliésa in Clusiu). In castelulu amintit, mai bine dicandu in gradin'a castelului am fostu si eu. Unu ce parasit u si mai multu neglesu din lips'a paraleloru. Precum audu Tarnoczy si acumu locuesce acolo. Gradin'a nu e mai multu nici mai pucinu de cătu ruina unui parcu, cu promenada umbrósa, scalda de véra si de iéerna, lacuri de pescuitu, padurici de venatu etc. — Mai este in Cernik unu convictu alu minoritorulu cu o biserică forte vechia si mare, si inca astadi frumosa.

Inca ceva de insemnatu despre Confiniulu militaru si Slavoni'a. Fiindu de totu multe paduri de stejaru si fag, ómenii i-si edifica casele din caramidi nearse si le acopere cu scandurele (cam de 3 ori mai late ca sindurile de pe la noi) cioplite de dinsii din lemnale amintite, le tientescu cu cuie de fieru, in cătu unu coperisul de acestea durësa cătu unulu de tiegle. Era gradinele si le ingradescu cu crepaturi (nu scanduri) de stejru si de fag, inpreunendu-le de asupra cu

latiuri batute cu cuie, éra cei mai saraci le léga numai cu paje.

Eta ceea ce am esperiatu in tiér'a unde tu (care inca ai batutu multe tieri) nu ai fostu. Ce voiu mai esperia i-ti voiu scrie déca nu-ti vei uitá de totu de mine.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

Din partile Blasiului ni se scriu urmatorele: Recolt'a anului presente a incuragiati tare pe tierani, cu atatú mai vertosu că a urmatu dupa unul din cei mai sterpi ani. Sperantia le a fostu mare, dar' s'a insielatu amaru. Nu prevedea bietii că hectolitrulu de grâu dupa calitate va fi sub 5; er' de cucuruzu sub 2 fl. v. a.

Nu ar' fi reu nici asia déca nu ar fi fostu datorii prin căte si mai căte locuri. Adeca chiar' precandu in „Observatoriulu“ se publica interesantulu articolu „Banci rurali“, pe aici se comitu cele mai neleguite fapte.

In abundanti'a anilor rei s'a adunatu pe ómeni o multime de contributiune. Prin Ianuarie a. c. s'a trimis unu executoru. Totu s'a luatu dela ómeni: vite, oi, bucate, vestimente, slanina, carnuri de prin poduri etc. cu unu cuventu: „totu ce gaseá, aduná pentru dare“. Ce se faca bietii ómeni intre astfelii de inprejurari?

Unii si-au vendutu vitele, cari in lips'a tergurilor bune, numai le au lapadatu. Vre-o doi — trei au luatu dela „Albin'a“. Ceilalalti, cari aveau lipsa de mai pucinu au fostu necessitati se mérga pe la privati. Inse lucru de miratu !!

Dela o Dóma — preotesa vedova, care inca au luatu dela „Albin'a“ — au capetatu, cu 4 ferd. grâu curat si cernutu, dupa 10 (diece) fl. v. a.; pre 7 luni. Dela unu d. advocat: cu 12 ferd. dupa 40 fl. Er' dela unu Evreu cu 6, 7, 8 etc. dupa cum aedea se pote tocmai cu ómenii.

Seracu Art. VIII de lege din 1877 cu cei 9 respective 10 §§.!!

Dar' respectivii isi fauresc obligatiunile destulu de rafinatu. Numai acea preotesa a mai amintit in obligatiuni si de interese dar' curendu dupa aceea si lea schimbatu toté. Nu asia inse d. advocat si jidanul! M'am uituitu candu am capetatu unu contractu de ale d. advocat asia numit: „Contractu de cinstire.“ Acesta e facutu dupa toté formalitatile; numai cătă adeverulu asia e de mistificatu incătu nu se pote afăra de care scie lucru.

Se dice acolo: „N. N. cu muierea sa se obliga in solidu unu pentru altulu, pentru fatigiu seu si intrevenirea sa prin care a ajunsu de a poté capatá nisice bani imprumutu cu interese numai de 5% ai dă d. . . . mai tardi pâna la tergulu de tomna . . . o cinstire de 12 ferdele de grâu curat si cernutu a 20 litre ferdel“ si i dau dreptulu de alu poté pretinde si incassá pre calea legei si in locu-i căte 2 fl. v. a.

Altcum inse suntu faurite obligatiunile evreului Michael Gersch. In acele se capitalisá si interesele si la olalta debitorulu le recunoscere a fi datoru.

Tôte aceste au fostu asta érna si trebuiau platite pre 20 Augustu a. c.; curat si dupa 7 luni.

Dar' cucurusulu luatu pe creditu pâna dupa secere a 11 fl. hect. Trebuie se vendia celu pucinu 5 déca nu 6 că se platéscă un'a.

Acum ér' au inceputu a esecutá pentru dare si inca cu esprime mai mare că asta érna; prin urmare: er'-si potu incepe geschäfturile. Evreulu Gersch si-a trimis agetii prin comuna că se le spuna: „că se n se supere pâna traesce elu“. Ba dieu pâna candu bietii ómeni voru fi necessitati se céra ajutoriulu lui, pâna atunci, fie care trebue se se intristese, pentru că interesele lui de siguru ii voru ruiná. „Acum alta vreme cu multu mai lipsita că anulu trecutu“ asia reflectesa numitulu, ómenilor cari dicu că dupa 10 fl. e pré multu 6½ procente.

In urm'a acestora apoi se ne mai miram ca satenii totu scapata si ei se inavutiesc? O! déca cu spiritulu de intreprindere li s'ar' nobilitá si anim'a; si se odata cu acăsta si proprietarii nostrii cei mari!

Cineva.

Alb'a-Iuli'a 20 Nov. 1878 st. n. (Ceva despre adunarea generala a societatiei pentru fondu de teatr). In 17 a lunei curente la 11 ore s'a tienutu siedintia prima in biserică greco-orientala. Din partea comitelui au fostu de fatia numai secretariulu domnului Iosif Vulcanu, de presiedinte ad hoc s'a alesu domnulu advocat Ioanu Piposiu.

Dupa ce d. secretariu ceti reportulu comitetului, se alesera doue comisiuni, una pentru censurarea acestui reportu si alta pentru inscrierea membrilor noii si incassarea taxelor. Ne insinuanduse nimenea cu vre-o disertatiune si nici facunduse alte propunerí, cu aceste siedinti'a se incheia, anuntienduse a dou'a siedinti'a pe diua urmatore la 10 ore a. m.

Balulu arangiatu in folosulu fondului a fostu splendidu, cercetatul de unu numeru mare de romani si straini, — frumósá petrecere s'a finiu abea de cătra diua. Intre pause s'a produsu 18 calusieri — din regim. de infanteria Nr. 50. Aplaosele si vivatele neintrerupte manifestau entusiasmul generalu produsu prin acestu joc eroicu rapitoriu. Venitulu brutu e la vre-o 400 fl. v. a.

In a dou'a siedinti'a a venit u pe tapetul caus'a restantierilor; dupa o desbatere viua s'a decisu a in procesu'a o parte din ei si spre acestu scopu a se asemna a advocatului societatiei o anticipatiune de 300 fl.

De insemnatu este inca reportulu comisiune pentru inscrierea membrilor noii si incassarea taxelor. Reportorulu comisiunii a predat 118 fl. tacse incuse si a cettui numele membrilor noii precum si ai celor ajutori, ai acestor din urma — dorere — nu tocmai cu o accentuare cuvintioasa. Adunarea preste totu a

de cursu alcum solidu. Numerulu membrilor ei au fostu — potemu dice — forte micu. Ar fi fostu de doritul ca celu pucinu din juru se fi participatu mai multi, asteptamai cu sema acesta dela frati nostri vecini Sebesieni, ca dela cei mai de aproape. Se pare inse ca fara plata nu voru a luá parte la nici o causa de interesu publicu folositoriu. Reu iá inviatu candidatii de mai daunadi cu mile cele multe. Apoi frati din Deva, cari toti sunt inscrisi ca membri cu cate 100 fl., in frunte cu unul carele au subscrisu 1000 fl. — nesolvindu nici unul, ba nici macaru respondiendu la provocarea advocatului societatei — firesc au absentau.

In fine nu potu retacea impregiurarea, cumca totu succesulu balului si a adunarei preste totu este de a se multiam intellegintie tinere din Alb'a-Iuli'a si deosebitu domnilor Georgiu Popu si Mihaiu Cirlea.

Adunarea viitora va fi in Blasius la 20 Septembre 1870.

T. Senior.

Sciri diverse.

— (Diu'a onomastica a Maiestatei Sale Imperatesei Elisabet'a) s'a serbatu in 191. c. in monarchia intréga cu ceremonialulu indatinatu, celebranduse misse solemne in bisericele tuturor confessiunilor.

— (Teatrul magiar). Sunt vreo cateva septemani de candu pe scen'a teatrului din locu, o brava trupa de actori magari, subtu directiunea d. Andreas Szutupa da representatiuni teatrale bine inscenate si jucate asia cum numai se poate accepta si pretinde dela nisice actori de provincie. Repertoarul este compus din cele mai bune piese ale poetilor magari, precum si din novitatile teatrului germanu si francesu. Dara cu tota acestea, representatiunile, precum se plange de repetiteori „Hermanstädter Zeitung“ si precum scrisse si „Kelet“ din Clusiu, sunt forte reu cercetate, ceea ce probesa, ca nu numai la alte natiuni, ci chiaru si la Magari patriotismulu doritoru de lumina si iubitoru de arta inca n'au ajunsu la acelui gradu ca se desmintia disele marei Lessing ca: „Art'a ambala dupa paine.“ Dece n'ar fi asia, apoi d. directoru Szutupa n'ar fi mai in facare sera in trist'a positiune se esclame: „Vediu pe multi insi, cari nu sunt in teatr!“

— (Haladás diariu socialu, scolaru etc.) din Alb'a-Iuli'a amintindu in articolulu seu de fondu din Nr. 62 cumca in Alba-Iuli'a de presente apparu 3 (trei) foi periodice: Haladás, Közmüvelődés (organu alu rom.-catholicilor) dupa ce ilu felicitédia pe acesta si i recomenda ca se nu se tienă de sentint'a santa: „Eu nu sunt din acesta lume“, ci se fia din noi si prin noi o lume mai buna, se intorce la a treia, la „Karlsburger Zeitung“ si o dascalesce, pentrue a luatu numele de „Karlsburger“, de orece acestu nume nu esista in acesta patria mare, nu'l va afia niminea nicairi, decatu in unele cataloge militare si ca „Karlsburg“ nici in lege nu e inarticulatu, numele cetatiei e „Gyulafehérvar“ asia se afia in lege si asia trebue se se intrebuintiedie. Acestu botesu legalu nu'l poate trece cu vederea nici o foia periodica si deca se abate vre una, e datorint'a pressei a ilu aminti. Numele „Karlsburg“ e unu nume inpusu cu forta. In fine dice, ca ar fi fostu cu multu mai consultu a se botesa „Gyulafehérvarer Zeitung“. Cu astfelii de nume ar face mare servitul atatu ceta tie catu si Austriacilor, der' chiaru si germanilor din patria. Elu nu crede ca acestu nume l'a capetatu prin influenti'a redactoriului ei. — Ore candu voru inceta frati magari de a-si face capitalu din tota secururile? Ore candu s'ar infinitia in Vien'a unu „bécsu hirlap“ reclamare-aru nemtii se-i schimbe numele in „Viener“? Credemu ca nu ar avea nici o frica pentru de a face asia ceva, ba nici ca i-ar trece cuiva prin minte, cu tota ce ar avea mai multu dreptu.

— (Ofrande pentru soldati iraniti) si pentru familiele celor cadiuti si celor chiamati subtu steguri, au mai incursu la Comitetulu pentru ajutorare alu comitatului Sibiu urmatorele sume in bani, bucate si efecte: si adeca dela:

Comun'a Altian'a: 5 fl. 28 cr. si 70 litre bucate; comun'a Ilenbacu: 1 sacu cu bucate; comun'a Holz mengen: 6 fl 9 cr. si 3 hectolitre si 13 litre bucate; comun'a Marpod: 6 fl. 98 cr. 167 litre bucate si 1 litra prune; comun'a Wurper: 14 fl. 90 cr. apoi virtualii si

premenile; tergulu Noerichu: 20 fl. 52 cr. si 2 hectolitre 24 litre bucate, virtualii, premenele, siarpie si vestimente; comun'a Rosia: 14 fl. 39 cr. si 143 1/2 cofe bucate; comun'a Christianu: 46 fl. 10 cr.; comun'a Siur'a mare: 23 fl. 60 cr.; comun'a Hanbacu: 7 fl. 40 cr.; orasulu Sebesiu: 90 fl. 23 cr.; comun'a Cisnadioare: 3 hectolitre fructe uscate; comun'a Scoreiu: 17 fl. 61 cr. pre langa acestea premenele si virtualii; comun'a Reusi: 11 fl. 70 cr.; comun'a Daia: 16 fl.; comun'a Moiu: 10 fl. 54 cr.; comun'a Nucetu: 4 fl. 56 cr.; comun'a Cornetelu: 2 fl. 40 cr.; comun'a Sielimeru: 5 fl. 40 cr.; Demetru Balsa, executoru din Selisce 1 fl. in argintu. — Cu totul au incursu pana acum a suma de: 1361 fl. 94 cr.

Bibliografia.

Dictionariulu etimologicu romano-latinu, alu societatiei academice elaborat ca proiectu, tipariu desu pe 1841/2, de cole costa in Romani'a 60 lei noi.

Glossariulu de cuvinte straine seu considerate ca straine, stracurate in limb'a nostra, ca parte integranta a Dictionariului, tip. pe 37 de cole, costa 12 l. n.

Din contra, aceleasi doue carti mari, Dictionari si Glossariu, in cari este depusu partea cea mai mare din thesaurul limbei nostre, luate in prelungire, s'au scadiutu pentru lectorii de dincóce la 40 l. n., adeca numai 16 fl. v. a. comptantu.

Asia dara acestea doue carti sunt cele mai estime in totu coprinsulu monarchiei si din tota limbile acesteia.

Philologii potu se fia de opiniuni diferitorie asupra acestorou dou opuri capitale, dara pana acum a nici-unul nu a produs ceva mai pucinu supusu la critica, si dupa tota informatiunile nostre voru mai trece multi ani pana se mai vedia lumea romanescă a dou'a editiune din aceleia. Intr'aceea criticele cele mai aspre cate s'au vediutu pana acum, in locu se detraga din valoarea loru intrinseca, chiaru foru voi'loru o au ridicat.

Din Dictionariulu ungurescu-romanescu alu lui G. Baritiu, elaborat dupa alu academiei magiare si alu lui Fogarasy, tiparit in 41 de cole, cate exemplarie au mai remas, se vendu legate usioru numai cu 3 fl., legate tiapanu cu 3 fl. 50 cr. v. a.

La intrebarile ce ni se facu despre Magazinulu istoricu alu Daciei publicat in anii 1845-1848 de A. F. Laurianu si Nic. Balcescu in Bucuresci respundem, ca in libraria din Sibiu se afia numai partie cate se vedu anuntiate in catalogulu dlui W. Krafft si cu pretiurile arata in acela.

In catu pentru fasciora I din tom. VII alu Magazinului Daciei, publicata la a. 1851 in Vien'a, 8-0 pag. 116 insemnamus, ca in aceea se coprindu tota petitiunile cu resolutiuni si cu alte acte esite din sinulu deputatiunei nationale, incepentu din Februaru 1849 pana in 19 Februaru 1850. La aceleia vedi subscrizi pe barbati ca A. Siaguna, Fratii Mocioni, Hormuzache, Cipariu, Popasu, Laurianu, Dobranu, Maiorescu, Florianu Aronu, Gen. Popescu, P. Cermenu, T. Serbu, Grig. Mitraili, dr. Pomutiu, inca si episcopulu Erdeli etc. etc. Pretiulu 40 cr.

NB. Tota aceste carti anuntiate mai susu se afia de vendiare la W. Krafft in Sibiu, unde este unu bogatu sortiment de carti romanesci. Cataloge la cerere se tramitu gratis si franco.

— (Notitie literarie.) In dilele acestea au apparutu de sub pressa „Doctrin'a fericirei, ilustrata prin sentintie din filosofi antici si moderni cu unu adaosu Colectiuni de 500 sentintie filosofice de Mihailu Velceanu, editorulu lui „Numa Pompiliu“ s. a. m. Pretiulu acestei carti, care este dedicata Ilustratiei Sale Preasantului Domnu Ioanu Metianu ortod. episcopu gr-or. alu diecesei Aradului, este de 60 cr. v. a. Se afia de vendiare la autoru si la tipografii Eredei lui G. de Closius in Sibiu, precum si la celealte librarii din tiéra.

— Amiculu Familiei Nr. 7 este de urmatorelui coprinsu: Amatei romane, poesia de Scipione Ioanu Badescu. — Stéu'a Romaniei, poesia dedicata Mariei Sale Elisabet'a, Dómu'a Romanilor de Gr. H. Grandea. — Ifigenia in Aulida, tragedia in 5 acte, dupa Euripide, trad. de Petru Dulfu. — Ceva despre datinele unoru femei europene de Hygea. — Despartirea Basara-

biei de Romani'a, poesia de Iosif Vulcanu. — Datine si creditie romane, I. Rindunic'a de S. Fl. Marianu. — Serbatorea triumfuri armatei romane. — Inaugurarea comunei Curcanii. — Revista etc.

— „Familia“ Nr. 84 coprinde: — Unu avenirieru pe tronulu Moldovei (Continuare.) — Maritata si totusi fara barbatu, (Continuare.) — Pecatele conversatiunei, dupa Morellet (l'abbé,) urmare de I. S. Paulu. — O nunta celebra, de unu nuntasiu. — Benedictu Cairoli, cu portretu. — Ce nou? etc.

— „Transilvania“, fóia Asociatiunei transilvane in Nr. 22 coprinde urmatorele materii: — Recensiune asupra cartiei intitulate: Cuvente din betrani, de G. Baritiu. — Raportu generalu, de G. Baritiu. — Unu memoriu. — Recensiunea unoru ABCdarie, (fine) de I. Popu Reteganul. — Societatea academică romana, Procesulu verbalu Nr. 35, alu siedintiei din 28 Septembre 1878.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

	19 November.
Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	1. 100.— b.
Imprumutul Oppenheim din 1866 cu 8%	101.—
Obligatiune de imprumut dominalie din 1871 cu 8%	99.—
Creditu fonciariu (hypot.) rural cu 7%	91.50
Creditu fonciariu urban (alu capitalei cu 7%)	84.25
Imprumutul municipal non (alu capit.) din 1875 cu 8%	95.50
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	180.—
Actiunile calilor fer. rom. din 1868 cu 5%	34.—
Actiunile calilor fer. prioritati din 1868 cu 6%	87.—
250 l. a. 8%	195.—
Romania. Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	78.—

Castigulu celu mare
event. de
375,000 Marci.

Anunciu
de
Norocu !!!

Castigurile
sunt garantate
de Statu.

Invitat la parteciparea
sortilor de castigu

al marei loterie de bani, garantata de Statul Hamburg, in care castigurile sicure trebuie se fia de preste

7 milioane 790,000 Marce.

Castigurile acestei loterie favorabila de bani, care conformatu unui planu ficsu cuprinde numai 82,500 losuri, sunt urmatorele si adeca:

Premie de	250,000 Marce	304 Castiguri à 2000 Marce
Castiguri à 125,000 Marce	3 Castiguri à 1500 Marce	
Castiguri à 80,000 Marce	10 Castiguri à 1200 Marce	
Castiguri à 60,000 Marce	502 Castiguri à 1000 Marce	
Castiguri à 50,000 Marce	621 Castiguri à 500 Marce	
Castiguri à 40,000 Marce	37 Castiguri à 300 Marce	
Castiguri à 36,000 Marce	675 Castiguri à 250 Marce	
Castiguri à 30,000 Marce	40 Castiguri à 200 Marce	
Castiguri à 25,000 Marce	36 Castiguri à 150 Marce	
Castiguri à 20,000 Marce	22850 Castiguri à 138 Marce	
Castiguri à 15,000 Marce	10 Castiguri à 135 Marce	
Castiguri à 12,000 Marce	1950 Castiguri à 124 Marce	
Castiguri à 10,000 Marce	75 Castiguri à 120 Marce	
Castiguri à 8,000 Marce	4 Castiguri à 100 Marce	
Castiguri à 6,000 Marce	3450 Castiguri à 94 Marce	
Castiguri à 5,000 Marce	3950 Castiguri à 67 Marce	
Castiguri à 4,000 Marce	35 Castiguri à 50 Marce	
Castiguri à 3,000 Marce	3950 Castiguri à 40 Marce	
	3950 Castiguri à 20 Marce	

Astece castiguri ajungu in 7 serii in pucine luni la o tragere sigura.

Prima tragere a castigurilor este ficsata oficiosu pe diu'a de

11 si 12 Decembre a. c.

(52) 1-4 si costa

intregulu losu originalu numai 3 fl. 40 cr. v. a., unu diumetate de losu originalu numai 1 fl. 70 cr. v. a., unu patraru de losu originalu numai — fl. 85 cr. v. a.

Aceste losuri originale garantate prin Statu, (era nu prototipate) se spedese pre langa trimiterea francata a pretiului, chiaru in cel mai indepartate regiuni.

Fiacare partecipatoru primește fara ca se me provoche dela mine gratis pre langa losulu seu originalu si planulu originalu provodiu cu marc'a Statului si indata dupa tragere si list'a oficioasa a tragerilor.

Platirea si espedarea banilor castigati la interesi se face din partea mea directu, promptu si cu cea mai mare discretiune.

Orice comanda se poate face simplu prin asemnatu mandate — de posta.

Se se adresese deci cu tota increderea la

Samuel Heckscher senr., Banchieru si comptoarul de cambii in Hamburg.

Unu pachetu, impartit in 8 dose, preparat conformu instructiunile date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatu 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverata thea antiarthritica, antirheumatica, curatifore de sange a lui Wilhelm se mai afia in:

Sabiu la Frid. Thallmayer, comerciente. Abrahd: F. Tones & Comp. Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz, Dietrich & Fleischer.

Blasius: Carol Schieszl, apotecariu. Orastia: Carol Reckert, apotecariu. Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu. Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu. Brasovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Lechinția: Friedr. Scheint, apotecariu. Feldiöra (langa Brasovu): Friedr. Folberth, apotecariu.

Iila, C. Hoffinger, apotecariu. Osiorhei: Max Bucher. Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu. Baiu Mare: I. Horacek, apotecariu.

Miercurea: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu. Romanu (Moldova): Josef Dannfy, apotecariu. Sedisiora: Iosef B. Teutsch, comerciente. Reghinu s. s.: S. & I. Leonhardt.

Huniadóra: Friedr. Acker, apotecariu. Rosia: Ludw. Moldovan, apotecariu. Oen'a (I. Sabiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu.

(23) 25

Editoru si redactoru respons. G. Baritiu in Sibiu.

Tipariu lui W. Krafft in Sibiu.